

# Social Work & Education

©SW&amp;E. 2022

УДК 378.046.4

DOI: 10.25128/2520-6230.22.2.4

**Ганна Слозанська,**

доктор педагогічних наук, професор,  
завідувач кафедри спеціальної та  
інклюзивної освіти,

Тернопільський національний  
педагогічний університет імені  
Володимира Гнатюка, м. Тернопіль;  
професор кафедри педагогіки та  
соціальної роботи,  
ЗВО «Український католицький  
університет», м. Львів, Україна;

[kulynyak@elr.tnpu.edu.ua](mailto:kulynyak@elr.tnpu.edu.ua)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8394-4925>

**Світлана Стельмах,**

кандидат педагогічних наук,  
доцент, кафедра педагогіки та  
соціальної роботи,  
ЗВО «Український католицький  
університет», м. Львів, Україна;  
[pedagog@ucu.edu.ua](mailto:pedagog@ucu.edu.ua)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8520-1498>

**Ірина Криницька,**

кандидат соціологічних наук,  
кафедра педагогіки та соціальної  
роботи, факультет наук про здоров'я,  
ЗВО «Український католицький  
університет», м. Львів, Україна;  
[krynytska@ucu.edu.ua](mailto:krynytska@ucu.edu.ua)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1605-4279>

**Статус статті:**

Отримано: червень 01, 2022

1-шерецензування: червень 13, 2022

Прийнято: червень 30, 2022

Слозанська, Г., Стельмах, С., Криницька, І. (2022). Підвищення кваліфікації фахівців з соціальної роботи та соціальних менеджерів: досвід реалізації сертифікатної програми у ЗВО «Український католицький університет». *Social Work and Education*, Vol. 9, No. 2. pp. 226-244. DOI: 10.25128/2520-6230.22.2.4

## ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ З СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕНЕДЖЕРІВ: ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ СЕРТИФІКАТНОЇ ПРОГРАМИ У ЗВО «УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

**Анотація.** У статті визначено потребу й актуальність програм підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи, соціальних працівників, соціальних менеджерів з огляду на розвиток нової системи соціальної роботи та швидких соціальних трансформацій.

У роботі представлено Сертифікатну програму «Соціальна робота: шлях до професійності», розроблену ЗВО «Український католицький університет». Висвітлено її структуру, схарактеризовано її зміст. Представлено алгоритм її реалізації у процесі підвищення кваліфікації соціальних працівників та керівників провайдерів соціальних послуг у територіальних громадах Рівненської, Волинської, Хмельницької та Чернівецької областей. Схарактеризовано процедуру відбору слухачів та організацію навчального процесу за програмою за тематичними напрямками модулів. Представлено результати оцінювання її ефективності. Доведено, що компетентнісний підхід, врахування професійних потреб потенційних слухачів з опорою на гібридний, гнучкий формат і персоналізацію навчання, застосування різноманітних форм і методів при поданні навчального матеріалу, нерозривний зв'язок теоретичних концептів із практикою, ще й підкріплення власним професійним досвідом спікерів дає хороший результат при підвищенні кваліфікації тих, хто вже в професії і бажає в ній вдосконалюватися.

**Ключові слова:** фахівець із соціальної роботи; соціальний працівник; соціальний менеджер; соціальна робота; підвищення кваліфікації; післядипломна освіта; професійні компетентності.

## Вступ

З 2020 року в Україні активно розробляються та реалізуються програми підвищення кваліфікації для соціальних менеджерів, фахівців із соціальної роботи, соціальних працівників. Провайдерами таких програм можуть бути заклади вищої освіти, обласні центри соціальних служб і громадські організації. На це є, на нашу думку, три основні причини:

*по-перше*, з 2019 року в Україні відбувається розвиток нової системи соціальної роботи як сфери професійної діяльності, спрямованої на: виявлення, у тому числі і раннє виявлення, факторів, які можуть призвести до зниження рівня задоволення потреб осіб/сімей; соціальну профілактику; соціально-психологічну підтримку; надання соціальних послуг окремим особам/сім'ям, розширення/відновлення їх здатності до соціального функціонування, сприяння реалізації їх громадянських прав, запобігання соціальній ізоляції. Це актуалізує питання підготовки фахівців, здатних працювати за таких умов (Слозанська, 2018);

*по-друге*, відбулася передача повноважень з центру на місця у системі соціального захисту населення (Слозанська, Горішна, 2016; Слозанська, 2017), що також внесло свої корективи у сферу професійної діяльності соціальних працівників, сприяло розширенню переліку соціальних послуг, появі нових категорій клієнтів, впровадженню інноваційних технологій у соціальну роботу на локальному рівні, урізноманітненню функціонального і рольового репертуару відповідних фахівців. Віттак, питання готовності вже працюючих фахівців із соціальної роботи до такого широкого спектру роботи на місцевому рівні не залишилося поза увагою;

*по-третє*, затверджено Професійні стандарти «Фахівець із соціальної роботи» (2020) і «Соціальний менеджер» (2021), у яких визначено, що підвищення кваліфікації має стати нормою для тих, хто в професії.

Швидкі темпи розвитку соціальної роботи як професії в Україні створили передумови для впровадження концепції «навчання протягом усього життя», перепідготовки та підвищення кваліфікації професійних кадрів. Тому, важливим завданням сьогодні є розвиток можливостей для безперервного навчання фахівців із соціальної роботи, соціальних менеджерів, соціальних працівників в системі післядипломної освіти.

## Аналіз наукових публікацій з тематики досліджень

Р. Преснер (2016) у системі післядипломної освіти виділяє формальне, неформальне й інформальне навчання. Не залежно від виду, важливо, щоб післядипломна освіта забезпечувала удосконалення професійних компетентностей і надавала людині можливість розвиватися, опановувати нові сфери діяльності (Преснер, 2016). Це є можливим через навчання на цільових програмах підвищення кваліфікації, які допомагають систематично оновлювати, поглиблювати професійні компетентності, професійно розвиватися спеціалістам, які вже в професії (Скрипник, Рудич, 2022).

Для соціальних працівників навчання в системі післядипломної освіти є важливою умовою розвитку їх професіоналізму (Голубенко, 2017; Тимошенко, 2014; Троценко, 2012); вдосконалення професійних компетентностей (Федорець,

Ключко, 2019). У зарубіжних країнах таке навчання є однією з умов пролонгування ліцензії на здійснення процесійної діяльності у соціальній роботі (Горішна, 2015; Лещук, 2009; Ольхович, 2008; Пришляк, 2008; Слозанська, 2011). Аналіз означених вище досліджень свідчить про наявність дієвих механізмів здійснення цього процесу за кордоном, зокрема в Австралії, Канаді, Німеччині, Франції, США та інших країнах.

Щодо України, то зміни, що мають місце у соціальній роботі й у професійній діяльності фахівців із соціальної роботи, соціальних менеджерів, соціальних працівників вимагає розробки нових підходів до забезпечення неперервної освіти, що передбачає професійне удосконалення і набуття фахівцями відповідних професійних компетентностей у процесі підвищення кваліфікації (Сичова, Хижняк, & Вакуленко, 2021). Розробка та реалізація короткотермінових освітніх програм підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи, соціальних менеджерів і соціальних працівників є зараз на часі.

Разом з тим, дослідниця Семигіна Т. (2021) зауважує, що зміст усіх освітніх програм з соціальної роботи, в тому числі і програм підвищення кваліфікації, має відповідати «Глобальним стандартам освіти та підготовки в галузі соціальної роботи» (Global Standards for Social Work Education And Training) та враховувати місцевий контекст. Згідно Глобальних стандартів усі програми мають: мати чітко сформульовану ціль або місію, яка віддзеркалює цінності й етичні принципи соціальної роботи; бути узгодженими із глобальним визначенням соціальної роботи; поважати права й інтереси усіх учасників освітнього процесу (Семигіна, 2021). Та, головне, усі освітні програми з підвищення кваліфікації соціальних працівників мають бути компетентнісно орієнтованими (Рідкодубська, 2021; Чернета, 2021).

### **Сертифікатна програма «Соціальна робота: шлях до професійності» ЗВО «Український католицький університет»**

Викладачами кафедри педагогіки та соціальної роботи ЗВО «Український католицький університет» розроблено Сертифікатну програму (СП) «Соціальна робота: шлях до професійності» (2020), яка відповідає вище зазначеним вимогам та є досить доступною для тих, хто бажає вдосконалити свою професійну майстерність у сфері надання соціальних послуг на рівні територіальних громад.

Сертифікатна програма (СП) є трирівневою за структурою. Базовий рівень СП зорієнтований для тих, хто щойно в професії та немає відповідного досвіду й освіти зі спеціальності 231 «Соціальна робота», але бажає вдосконалюватися і розвиватися у майбутньому у соціальній роботі як сфері професійної діяльності. Фаховий рівень СП передбачений для фахівців із соціальної роботи, які працюють у територіальній громаді (ТГ) та надають соціальні послуги різним категоріям отримувачів і мають на меті підвищення рівня своєї компетентності. Управлінський рівень СП зорієнтований на соціальних менеджерів, керівників закладів-надання соціальних послуг державного/комунального/громадського секторів задля озброєння їх знаннями, вміннями і навичками щодо організації надання соціальних послуг на рівні ТГ.

На кожному із рівнів запропоновано для вивчення широке меню актуальних для соціальної роботи тем, які структуровано у тематичні модулі обсягом 1

кредит (30 год.). Кількість модулів на кожному із рівнів різниться. Навчальний процес організований таким чином, що слухачі мають можливість обрати той модуль, який є для них актуальним. Можлива самореєстрація на модулі через заповнення відповідної гул-анкети на сайті ЗВО «УКУ» у період відкриття тих чи інших модулів. Пропонується одночасно декілька модулів для самореєстрації.

Водночас, ЗВО «УКУ» тісно співпрацює з комунальними установами ТГ, організаціями громадського сектору, що надають або планують надавати соціальні послуги різним категоріям отримувачів. Працівники таких закладів-партнерів стають слухачами окремих модулів, які структуруються відповідно до їх запитів.

**Мета дослідження** – аналіз змісту, особливостей реалізації та оцінка ефективності Сертифікатної програми «Соціальна робота: шлях до професійності», що реалізується ЗВО «Український католицький університет» у процесі підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи та соціальних менеджерів закладів комунального та громадського секторів з надання соціальних послуг у територіальних громадах.

## **Методологія дослідження**

### *Процедура*

Дослідження в дії за участю громади використано у процесі дослідження (Janice, Burns, ..., & Schaweidler, 2011). Це спільний підхід до дослідження, який передбачає залучення всіх зацікавлених сторін впродовж усього дослідницького процесу, починаючи від постановки питання дослідження, розробки інструментів збору даних, аналізу та розповсюдження результатів (National Institutes of Health, 2010). Зміюються і ролі дослідника та тих, хто досліджується: це дослідження дозволяє «вивчати проблему та впливати на неї завдяки втручанням і застосуванню партнерського підходу «дослідник-учасник» (Гусак, 2015).

Дослідження було зреалізоване у 2020-2022 роках і передбачало такі кроки:

1) вивчення регулярних запитів від надавачів соціальних послуг щодо відсутності можливостей для вдосконалення професійних компетентностей задля роботи у територіальних громадах згідно нових вимог;

2) створення робочої групи на кафедрі педагогіки та соціальної роботи у кількості 4 осіб для розробки програми підвищення кваліфікації для надавачів соціальних послуг на рівні ТГ як реакція на запити;

3) залучення до співпраці зацікавлених стейкхолдерів-надавачів соціальних послуг (працівників комунальних установ, громадських організацій локального, регіонального та обласного рівнів) з метою обговорення та визначення актуальних тем для програми підвищення кваліфікації;

4) розробка робочою групою спільно із стейкхолдерами різнорівневої модульної СП «Соціальна робота: шлях до професійності»;

5) долучення експертів із числа залучених стейкхолдерів до викладання окремих тем СП у ролі спікерів;

6) обговорення із стейкхолдерами прийнятних форм і методів навчання;

7) розробка навчально-методичного забезпечення СП;

8) популяризація СП, набір слухачів на навчання;

9) проведення онлайн-анкетування для визначення індивідуальних цілей слухачів СП; реалізація ідеї «спільного навчання» у процесі підвищення кваліфікації за СП;

10) реалізація окремих модулів самої СП;

11) проведення фінальної рефлексії з учасниками навчання у формі фокус групи задля обговорення досягнутих результатів та оцінки ефективності СП щодо підвищення професійної компетентності учасників.

Сформовані у процесі навчання за СП професійні компетентності слухачі мають можливість використовувати у роботі з клієнтами на рівні ТГ та ділитися набутим досвідом з колегами.

### **Учасники**

Метод квот було застосовано для формування контингенту слухачів, які й стали респондентами. Основними критеріями відбору були: 1) працевлаштування за фахом у державного/комунального або недержавного надавача соціальних послуг; 2) регіональна приналежність до територіальних громад Волинської, Рівненської, Чернівецької та Хмельницької областей. Передумовою вибору саме цих областей стали дві причини: 1) кількість соціальних працівників та фахівців із соціальної роботи останніми роками стрімко зростала (див. Таблиця 1); 2) працевлаштованим фахівцям не забезпечувалася жодна можливість для підвищення кваліфікації у 2020-2021 роках (зі слів керівників надавачів соціальних послуг у зазначених областях).

**Таблиця 1: Кількість фахівців із соціальної роботи та соціальних працівників, які працюють в громадах областей**

<b>Область</b>	<b>2019 рік</b>	<b>2020 рік</b>
Волинська	75	70
Рівненська	156	124
Чернівецька	153	148
Хмельницька	202	193

\*систематизовано авторами дослідження на основі даних, отриманих в результаті відповідей на офіційні запити до обласних управлінь соціального захисту населення.

На електронні пошти надавачів соціальних послуг означених вище областей надіслано листи із запрошенням на навчання фахівців, які надають соціальні послуги у територіальних громадах. Бажаючі мали змогу заповнити прикріплену до листа онлайн-анкету щодо участі у навчанні. За результатами отриманих заявок було відібрано 60 осіб, які є на посадах фахівців із соціальної роботи або соціальних працівників та 20 керівників закладів надання соціальних послуг державного/комунального та недержавного секторів. В результаті

дослідження було сформовано 3 групи учасників за регіональним практиком по 20 осіб у групі та 1 групу керівників.

За результатами навчання сертифікати отримали 51 особа з числа фахівців із соціальної роботи та соціальних працівників і 18 осіб з числа управлінців. Умовою отримання сертифікату було опанування уміх передбачених програмою модулів та проходження підсумкового тесту. Щодо більш детальної інформації про респондентів, які закінчили навчання на Сертифікатній програмі, то серед них було: 61 жінка (91,3%) і 6 чоловіків (8,7%). З усіх опитаних вищу освіту із спеціальності Соціальна робота мають 8 учасників, ще 8 мають вищу освіту зі спеціальності Психологія, решту - вищу освіту з іншого фаху. Серед випускників програми 32 (46,4%) мають більше 10 років, 12 (17,4%) – від 3 до 10 років, 15 (21,7 %) – від 1 до 3 років та 10 (14,5%) – менше 1 року стажу за фахом. Варто зазначити, що серед тих хто має вищу освіту зі спеціальності Соціальна робота або Психологія мають різної тривалості трудовий стаж на посадах керівників закладів надання соціальних послуг або на посадах фахівця із соціальної роботи/соціального працівника.

## Результати

**Досвід реалізації Сертифікатної програми «Соціальна робота: шлях до професійності» ЗВО «Український католицький університет»**

### *Вивчення потреб фахівців із соціальної роботи щодо навчання за програмою підвищення кваліфікації*

У період з 01.11.2021 року по 01.07.2022 року проведено навчання фахівців із соціальної роботи і керівників закладів комунального та громадського секторів, що надають соціальні послуги у ТГ Рівненської, Волинської, Хмельницької та Чернівецької областей з метою підвищення їх професійної кваліфікації.

У період з 01.08.2021 року по 30.09.2021 року велися підготовчі роботи з метою планування єдиної навчальної програми для усіх потенційних слухачів означених вище областей. Передбачалося, що у структуру навчальної програми увійдуть вже розроблені модулі, що є освітніми компонентами СП «Соціальна робота: шлях до професійності» (2020). З метою визначення актуальних для усіх потенційних слухачів означених областей модулів розробники СП провели підготовчу роботу, що передбачала опрацювання вимог щодо володіння надавачами соціальних послуг професійними компетентностями, зазначеними у Професійних стандартах «Фахівця із соціальної роботи» (2020), «Соціальний менеджер» (2021) та аналіз потреб працівників закладів, що надають соціальні послуги на місцевому рівні. За результатами проробленої роботи спроектовано освітню траєкторію слухачів та визначено меню модулів, необхідних для опанування в рамках навчання за СП.

Компетентнісний підхід став основою для побудови освітньої траєкторії навчання за програмою. Разом з тим враховувалися індивідуальні професійні потреби та інтереси слухачів. Вивчення цих потреб здійснювалося у вересні 2021 року шляхом проведення онлайн-опитування тих, хто попередньо вже зареєструвався на програму з ТГ Рівненської, Волинської, Хмельницької та Чернівецької областей. Гугл-анкета містила питання щодо: місця роботи та

посади, досвіду, освіти респондентів; того, чи надає їх організація соціальні послуги у ТГ, кому надає соціальні послуги, які саме (базові та спеціальні) соціальні послуги надає їх організація; наявності співпраці з іншими організаціями при наданні соціальних послуг. Респонденти мали змогу обрати одну або декілька варіантів відповідей на питання гул-анкети. Анкета розповсюджувалася через Viber номери, зазначені при реєстрації.

Участь в онлайн-опитуванні взяло 80 респонденти із Рівненської, Волинської, Хмельницької та Чернівецької областей, з них 23 – керівники закладів надання соціальних послуг або потенційних надавачів; 60 – фахівців із соціальної роботи/соціальних працівників. Із усіх опитаних тільки 11 респондентів зазначили, що їх організація поки не надає соціальні послуги у ТГ, проте має таке бажання. 69 осіб заявили, що їх організації надають соціальні послуги у ТГ сім'ям, особам похилого віку, дітям та особам з інвалідністю; з них, 2 респондентів зазначили, що не співпрацюють із іншими організаціями при наданні соціальних послуг; тоді як решта мають таку співпрацю. Щодо базових соціальних послуг – то усі 69 респондентів заявили, що меню послуг, що надається у ТГ є різним і залежить від спроможності організації, в якій вони працюють та від потреб отримувачів. Найбільш широке меню базових соціальних послуг пропонують сім'ям: варто відмітити надання майже усіх соціальних послуг, передбачених у ЗУ «Про соціальні послуги» означеній категорії отримувачів. Трохи скромнішим є перелік соціальних послуг для людей похилого віку; в основному це послуги: догляд вдома, денний догляд, представництво інтересів, соціальна профілактика, натуральна допомога, інформування. Скромним є також пакет соціальних послуг, що пропонується дітям та особам з інвалідністю. Серед спеціальних соціальних послуг (Класифікатор соціальних послуг, 2020) 3 респондентів із 69 відмітили, що у їх громаді працює соціальне таксі.

Беручи до уваги такі факти, що із 80 опитаних тільки 8 осіб мають дипломи бакалавра або магістра із соціальної роботи або з соціальної педагогіки, решту - не мають освіти за спеціальністю Соціальна робота та мають різний досвід роботи за фахом (від більше 10 років до менше 1 року) і жоден з них не проходив підвищення кваліфікації для набуття компетентностей для роботи щодо надання соціальних послуг відповідно до ЗУ «Про соціальні послуги» та низки нормативно-правових актів, що регулюють цей процес в ТГ, робочою групою СП спільно із роботодавцями та самими зареєстрованими на навчання слухачами сформовано таку модульну програму, яка б відповідала професійним потребам та інтересам усіх учасників навчання. При цьому, прийнято рішення про навчання слухачів на двох рівнях: фаховому – безпосередніх надавачів соціальних послуг та управлінському – керівників закладів надання соціальних послуг. Із усіх зареєстрованих сформовано 4 групи слухачів: 1 група керівників, 3 групи фахівців із соціальної роботи та соціальних працівників (скомпоновано за регіональним принципом). Слухачам запропонували тематику модулів в рамках виокремлених рівнів, які найбільше відповідали їх потребам та дозволили набутти фахових компетентностей для організації процесу надання соціальних послуг у громадах та безпосереднього їх надання тим, хто цього потребує.

**Структура та зміст програми підвищення кваліфікації надавачів соціальних послуг у ТГ Рівненської, Волинської, Хмельницької та Чернівецької областей**

Для навчання надавачів соціальних послуг у зазначених вище областях спроектовано дві програми: 1) – для фахівців із соціальної роботи (ФСР) та соціальних працівників; 2) – для управлінців. Структуру програм скомпоновано з модулів, передбачених у СП «Соціальна робота: шлях до професійності» ЗВО «УКУ». Вважаємо за необхідне більш детально розкрити їх структуру та зміст.

Програмою підвищення кваліфікації ФСР та соціальних працівників передбачено проходження 3 триденних модулів фахового рівня. Навчання проводилися по чергово у містах обласних центрів для кожної із трьох виокремлених груп фахівців у період з листопада 2021 року по травень 2022 року. Формат навчання був змішаним, вдалося вдало поєднати онлайн та офлайн підходи. Тематика модулів присвячена вивченню:

- сучасних підходів до організації соціального захисту населення в Україні;
- особливостей визначення потреб громади у соціальних послугах;
- технології ведення випадку та надання соціальних послуг для сімей, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку та інших категорій;
- процедури налагодження міжвідомчої та міждисциплінарної взаємодії;
- провадження соціального замовлення та соціального підприємництва.

Зміст модулів та меню компетентностей, які опанувували слухачі фахового рівня подано у таблиці 2.

**Таблиця 2: Перелік модулів та меню професійних компетентностей програми фахового рівня**

Запити від працівників закладів надання соціальних послуг комунального та громадського сектору	Професійні компетентності, що треба сформулювати	Назва навчальних модулів та їх зміст
Знати систему соціального захисту населення в громаді; Знати сферу своїх повноважень в ТГ згідно нових нормативно-правових актів; Вміти виконувати професійну діяльність згідно з етичними вимогами соціальної роботи та особливостями фізичного та емоційного стану отримувачів соціальних послуг; Вміти визначати потреби жителів громади у соціальних послугах; Знати специфіку роботи з особами, які потребують допомоги та вміти оцінювати їх потреби та планувати надання соціальних послуг.	Професійні компетентності групи А1-А5, В1-В2 (згідно Професійного стандарту «Фахівця із соціальної роботи» (2020))	<b>Модуль 1. Організаційні аспекти надання соціальних послуг в громаді:</b> – соціальний захист населення: зміна підходів (система); – законодавче регулювання надання соціальних послуг та соціальної роботи в громаді; – соціальна робота в громаді. завдання, компетенції ФСР; – спілкування з клієнтом: етика; – визначення потреб громади у соціальних послугах; – сімейно-орієнтований підхід до надання соціальних послуг; – технологія ведення випадку у наданні соціальних послуг.



<p>Вміти виявляти осіб/сімей у СЖО, надавати соціальні послуги з метою подолання або мінімізації СЖО;</p> <p>Вміти надавати послугу представництва інтересів;</p> <p>Вміти налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, управляти різнобічною комунікацією, попереджати та розв'язувати конфлікти;</p>	<p>Професійні компетентності групи В1-В2, Г3-Г5, Д1-Д3, Д5, Е1-Е2 (згідно Професійного стандарту «Фахівця із соціальної роботи» (2020))</p>	<p><b>Модуль 2. Стандарти та практики надання соціальних послуг в громаді:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– соціальні послуги для сімей в СЖО (альтернативні форми виховання);</li> <li>– соціальні послуги для дітей та осіб з інвалідністю;</li> <li>– соціальні послуги для осіб похилого віку;</li> <li>– соціальні послуги для інших груп населення;</li> <li>– міжвідомча, міждисциплінарна та міжсекторальна взаємодія;</li> <li>– налагодження партнерських взаємин у громаді;</li> <li>– комунікація про соціальні послуги.</li> </ul>
<p>Вміти оцінювати ресурси громади при наданні соціальних послуг;</p> <p>Вміти розбудовувати ситему соціальних послуг через соціальне підприємництво та соціальне замовлення, проектування.</p>	<p>Професійні компетентності групи М2 (згідно Професійного стандарту «Фахівця із соціальної роботи» (2020))</p>	<p><b>Модуль 3. Інновації в наданні соціальних послуг в громаді:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– соціальне підприємництво;</li> <li>– соціальне замовлення;</li> <li>– як написати проєкт.</li> </ul>

\*Систематизовно авторами дослідження

Бонусом навчання є підготовка проєкту для участі у конкурсі підтримки соціальних ініціатив та соціальних підприємств для вирішення поточних соціальних проблем на місцевому рівні. Переможці отримують кошти на реалізацію власного проєкту від Української Соціальної Академії.

Програмою підвищення кваліфікації керівників закладів надання соціальних послуг комунального та громадського секторів передбачено проходження 4 дводенних модулів управлінського рівня СП (див. таблицю 3).

Модулі проводилися почергово у м. Львів у змішаному форматі у період з листопада 2021 року по травень 2022 року. Тематика навчання охоплювала:

- концептуальні зміни, що відбулися в системі соціального захисту населення на рівні ТГ;
- особливості організації навчання та підвищення професійної компетентності/кваліфікації для працівників закладів соціального захисту;
- специфіку надання соціальних послуг окремим категорія отримувачів;
- систему моніторингу й оцінки якості соціальних послуг.

До викладання на модулях були залучені викладачі кафедри педагогіки та соціальної роботи ЗВО «Український католицький університет» та експерти-практики. Усі мають значний досвід у розвитку та провадження соціальної роботи у ТГ.

Таблиця 3: Перелік модулів та меню професійних компетентностей програми управлінського рівня

Запити від соціальних менеджерів/керівників закладів надання соціальних послуг комунального та громадського сектору	Професійні компетентності, що треба сформувати	Назва навчальних модулів та їх зміст
Вміти визначати та оцінювати потреби населення у соціальних послугах різних категорій отримувачів;	Професійні компетентності групи А1-А5 (згідно Професійного стандарту «Соціального менеджера» (2021))	<b>Модуль 1. Визначення потреб населення громади в соціальних послугах</b> – сучасна система соціального захисту: організаційні зміни; – мистецтво комунікації; – визначення потреб громади у соціальних послугах.
Знати особливості реалізації технології ведення випадку; Вміти планувати надання соціальних послуг сім'ям з дітьми; Вміти працювати в рамках реалізації реформи дії інституціоналізації.	Професійні компетентності групи В1-В4, Г1, Г4 (згідно Професійного стандарту «Соціального менеджера» (2021))	<b>Модуль 2. Організація надання соціальних послуг:</b> – технологія ведення випадку у наданні соціальних послуг; – соціальні послуги для дітей та їх сімей; – альтернативні форми виховання (досвід громад); – досвід підготовки кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, опікуни, піклувальники, наставники, усиновлювачі.
Вміти налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, управляти різнобічною комунікацією, попереджати та розв'язувати конфлікти у процесі надання соціальних послуг окремим категоріям отримувачів, зокрема сім'ям, людям похилого віку, дітям та особам з інвалідністю.	Професійні компетентності групи В1-В4, Г1, Г2, Г4 (згідно Професійного стандарту «Соціального менеджера» (2021))	<b>Модуль 3. Організація надання соціальних послуг:</b> – соціальні послуги для осіб з інвалідністю (послуга раннього втручання); – соціальні послуги для осіб похилого віку; – надання соціальних послуг на рівні області; – комунікація про соціальні послуги; – міжвідомча, міждисциплінарна та міжсекторальна взаємодія.
Вміти моніторити процес надання соціальних послуг у ТГ, оцінювати якість їх надання, вираховувати вартість. Знати основи соціального підприємництва та соціального проектування	Професійні компетентності групи Г1, Г3, Г6, Г7 (згідно Професійного стандарту «Соціального менеджера» (2021))	<b>Модуль 4. Моніторинг та оцінка якості надання соціальних послуг:</b> – моніторинг і оцінка якості соціальних послуг; – обрахунок вартості соціальних послуг; – соціальне підприємництво; – як написати проект?

\*Систематизовно авторами дослідження

У процесі навчання апелювали як до традиційних форм і методів навчання (лекція, тренінг, рольові та ділові ігри тощо), так і до інноваційних (воркшопу, метод запитань-відповідей, метод кейсів тощо). Зазначимо, що увесь теоретичний матеріал, що висвітлювався під час навчання був поданий крізь призму практичного досвіду спікерів та підкріплений доказовою базою. Усе навчання було побудоване за принципом evidence-based (Davies, 1999) - тобто навчання, засноване на фактичних даних.

### ***Оцінка реалізованої програми підвищення кваліфікації – результати аналізу рефлексії учасників***

Після закінчення реалізації програм підвищення кваліфікації фахового та управлінського рівнів проведена рефлексія у формі фокус групи. Модераторами виступили розробники програми навчання.

У контексті розмови були озвучені 4 основні запитання. Кожен із учасників мав можливість висловитися, решту – обговорити, доповнити інформацію, сказану колегою.

Першим запитанням до учасників навчання було: *Чи задоволені ви програмою навчання та рівень подання матеріалу?*

Усі учасники усіх навчальних груп відмітили високий професіоналізм спікерів, нестандартний підхід до подання матеріалу, його практичну зорієнтованість. Було зазначено, що навчальний матеріал подавався у доступній формі. Поступовість та наступність інформації, її компактність, поєднання онлайн та онлайн форматів навчання, тривалі перерви між модулями давали змогу одразу практикувати засвоєну інформацію. Постійний зв'язок із спікерами у вайбер групах, їх доступність і відкритість до запитань дозволили уникати помилок при аплікуванні пройденого матеріалу у практичній діяльності.

Наступним запитанням до учасників було: *Чи виправдали ми ваші очікування та зреагували на ваші запити через навчальний матеріал, що запропонували для вивчення?*

«Так, повністю виправдали» – зазначили усі учасники. «Програма побулована як відповідь на ті запити і ті запитання, які у нас були», «...я знайшов відповіді на запитання, які у мене були...», «...у процесі обговорень тих чи інших аспектів, вчилися і на досвіду самих учасників.», «...я зрозумів, що технологія випадку – це довготривалий процес, який не можливий без мотивації усіх учасників, задіяних у цей процес...» - такими були відповіді учасників навчання.

Модератори також уточнили в учасників: *«Що із вивченого плануєте використовувати на практиці?»*. Відповіді були різними: «технологію ведення випадку», «писати і впроваджувати проекти», «рахувати вартість соціальних послуг», «реалізовувати соціальне замовлення», «інформувати населення про діяльність Центру соціальних служб», «пояснювати населенню, що таке соціальні послуги і як їх отримувати», «впроваджувати державні стандарти надання соціальних послуг», «вивчу потреби громади у соціальних послугах та розроблю соціальний паспорт громади», тощо. Зауважимо, відповіді були різними та множинними. Кожен учасник назвав більше ніж три опції, як саме він/вона буде використовувати отримані знання на практиці. *Основний посил від учасників:* «Я

здобув/ла знання та вміння, які будуть корисними у моїй майбутній роботі з різними категоріями отримувачів соціальних послуг».

*Чи плануєте продовжити працювати в системі надання соціальних послуг та які проблеми вважаєте такими, що перешкоджають повноцінному наданню соціальних послуг?* – було останнім запитанням до учасників.

Усі слухачі зазначили, що хотіли б працювати у системі надання соціальних послуг у майбутньому та підходити до цього процесу більш професійно. Водночас, щоб це зробити треба вирішити низку проблем. Серед найбільш поширених, за словами слухачів: надмірне перевантаження фахівців із соціальної роботи, недостатня кількість самих фахівців на рівні ТГ, нерозвиненість мережі надавачів соціальних послуг (зовсім відсутні в окремих громадах заклади громадського сектору в системі надавачів соціальних послуг або дублювання функцій один одного в межах однієї громади, відсутність у наявних фахівців із соціальної роботи належного досвіду щодо надання соціальних послуг відповідно до нових умов та можливостей для отримання макого досвіду (немає можливості для навчання, підвищення професійної кваліфікації), незнання самого процесу надання соціальних послуг та невмотивованість самих ФСР вдосконалюватися, напрацьовувати нові механізми надання більш якісних соціальних послуг у ТГ тощо.

## Обговорення

Існує очевидна потреба у розробці дієвих і практично зорієнтованих програм підвищення кваліфікації для ФСР та керівників закладів надання соціальних послуг комунального та громадського секторів. Разом з тим, у силу надмірної завантаженості самих надавачів та при наявності у них низького рівня мотивації структура програм, що пропонується, має бути гнучкою, а зміст – відповідати реальним професійним потребам слухачів. Ю. Кокоячук та І. Криницька (2021) наголошують також на тому, підготовка ФСР до професійної діяльності у різних контекстах має носити також суспільно-орієнтований характер. За таких умов найбільш вдало вдається поєднати теорію з практикою у процесі навчання, підкріпити їх доказовою базою і власним досвідом та зорієнтуватися на «місцевий» контекст діяльності ФСР при надання соціальних послуг тим, хто цього потребує.

Аналіз структури, змісту зrealізованої у Рівненській, Волинській, Хмельницької та Чернівецької областей програми підвищення кваліфікації ФСР та керівників закладів надання соціальних послуг, розробленої викладачами кафедри ЗВО «Український католицький університет» та відповідей слухачів програми під час рефлексії свідчить про те, що саме змішане навчання є найбільш прийнятним для працюючих та надміру зайнятих фахівців. До основних переваг змішаного формату навчання (поєднання офлайн та онлайн навчання) можемо віднести гнучкість, персоналізацію і підвищення мотивіції самих слухачів. До такої ж думки схиляється у своїй статті Я. Юрків (2021). Зазначимо, що:

• *гнучкість* – передбачає можливість зміни форм і методів при поданні навчального матеріалу, встановлення індивідуального темпу та побудови індивідуальної траєкторії навчання;

- *персоналізація навчання* – дає можливість для обміну думками, ідеями, поглядами, досвідом у процесі навчання, досягнення індивідуальних і групових освітніх цілей, активної взаємодії та постійного зворотнього зв'язку між спікерами і слухачами;

- *підвищення мотивації слухачів до навчання* реалізується через створення комфортного навчального середовища, налагодження та підтримку активної взаємодії між спікерами та слухачами, залучення кожного окремого слухача в процес навчання, осмисленість самої навчальної діяльності та чітке розумінням цілей навчання, використання різних форм і методів при організації освітнього процесу та в процесі подачі навчального матеріалу тощо.

Разом з тим, це дослідження підтвердило той факт, що навантаження на спікера під час змішаного навчання значно зростає. При онлайн та офлайн навчанні змінюються форми і методи подачі навчального матеріалу, підбір яких припадає на спікера. Саме від вдало підібраних форм і методів подачі матеріалу залежить результативність процесу навчання.

Комбінування та одночасне поєднання різноманітних ролей спікера теж можна спостерігати під час змішаного навчання. Разом із ролю вчителя спікер поєднує ролі менеджера, мотиватора, тьютора, експерта-практика, аналітика та ментора, які допомагають ефективно та легко розробляти та подавати групі навчальний матеріал, враховуючи цілі програми, компетентності, які треба сформулювати в слухачів та індивідуальні запити кожного із учасників.

## **Висновки та рекомендації**

Це дослідження продемонструвало, що в час швидкого розвитку в Україні соціальної роботи як сфери професійної діяльності ФСР з надання соціальних послуг у ТГ поруч із формальним навчанням, що передбачає професійну підготовку за освітніми програмами із спеціальності «Соціальна робота» першого та другого рівнів вищої освіти, треба розвивати дієву систему післядипломної освіти, в рамках якої можна швидко набути тих компетентностей, які надавачам соціальних послуг є необхідними для ефективної роботи. Провайдерами освітніх послуг в системі післядипломної освіти можуть бути як заклади вищої освіти так й інші установи, які мають відповідні ресурси. Розбудова мережі закладів, які б створили умови для безперервного навчання ФСР є прерогативою освітньої та соціальної політики сьогодення. Адже це дасть змогу ФСР не тільки розвиватися професійно, але й йти в ногу з часом, діяти більш ефективно, згідно етичних стандартів та впроваджувати інноваційні технології у практику соціальної роботи на місцевому рівні. Разом з тим, створювати та розвивати локальне середовище рівних можливостей, де б потреби та інтереси кожного окремого індивіда були зреалізовані.

При цьому слід пам'ятати про те, що:

- програми підвищення кваліфікації мають бути гнучкими, компетентнісно орієнтованими, задовольняти освітні потреби слухачів, орієнтуватися на конкретну цільову групу та мати конкретну мету;

спікерами мають бути досвідчені викладачі та практики, яких можна вважати експертами з тематик, що пропонуються на програмах підвищення кваліфікації;

необхідно комбінувати та змінювати форми та методи подання матеріалу, зважаючи на контекст навчання;

варто передбачити можливість підкріплення теоретичного матеріалу практикою та доказами з власного досвіду або довіду інших учасників групи, постійної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу;

необхідно розширити рольовий репертуар спікерів; персонізувати зацікавленість кожного окремого слухача.

Подальші дослідження варто провести з метою порівняння різних програм підвищення кваліфікації ФСР, що пропонуються як державними так комунальними закладами чи громадськими установами.

### Подяка

Висловлюємо подяку Українській Соціальній Академії, яка долучилася фінансово та посприяла проведенню навчання фахівців із соціальної роботи та керівників організацій комунального та громадського секторів, задіяних до надання соціальних послуг на рівні територіальних громад Рівненської, Волинської, Хмельницької та Чернівецької областей з метою підвищення їх професійної кваліфікації.

### Література

Голубенко, Т. О. (2017). Формальна та неформальна освіта майбутніх соціальних працівників. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка*, (23), 153-158.

Горішна, Н. М. (2015). Особливості організації та функціонування післядипломної освіти соціальних працівників у США. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, (36), 42-45.

Гусак, Н. (2015). Застосування «дослідження в дії» та «дослідження в дії за участі» в соціальній роботі з дітьми та молоддю.

Класифікатор соціальних послуг. Наказ Міністерства соціальної політики України № 643/34926 від 23 червня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>

Кокоячук, Ю., & Криницька, І. (2021). Суспільно орієнтоване навчання під час підготовки фахівців соціальної роботи (на прикладі створення asset-карти). *Social Work and Education*, 8 (1), 51-65. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.1.4>.

Лещук, Г. (2009). Система професійної підготовки фахівців соціальної сфери у Франції: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти; ТНПУ ім. В.Гнатюка. Тернопіль, 20.

Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту «Фахівець із соціальної роботи». (2020). URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=bcfc03e8-f801-44e7-835c-17bc19a68f70>.

Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту «Соціальний менеджер». (2021). URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=c38a2475-bc05-4d49-8f90-8db2856e3134>.

Ольхович, О. В. (2008). *Підготовка соціальних працівників до роботи з біженцями у вищих навчальних закладах США і Канади* автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти; ТНПУ ім. В.Гнатюка. Тернопіль, 20.

Преснер, Р. (2016). *Форми освіти дорослих у системі післядипломного навчання. Актуальні питання гуманітарних наук*, (15), 408-413.

Пришляк, О. (2008). *Професійна підготовка соціальних педагогів у вищих навчальних закладах Німеччини* : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 - теорія та методика проф. освіти. ТНПУ ім.В.Гнатюка. Тернопіль, 21.

Рідкодубська, Г. (2021). *Підготовка майбутніх соціальних працівників на засадах компетентнісного підходу*. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43220/1/%D0%A0%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%B1%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>.

Семигіна, Т. В. (2021). *Глобальні стандарти підготовки соціальних працівників як ідеалістичне бачення розвитку освіти із соціальної роботи. Репрезентація освітніх досягнень, мас-медіа та роль філології у сучасній системі наук*, 75-84.

Сичова, В., Хижняк, Л., & Вакулєнко, С. (2021). *Підвищення кваліфікації фахівців у сфері соціальної роботи в контексті неперервної освіти. Соціальна робота та соціальна освіта*, (1 (6)), 228-240. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/download/234211/27.PDF>

Скрипник, М., & Рудич, Л. (2022). *Підвищення кваліфікації як чинник розвитку персоналу. Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті: тези доповідей XLV Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2021 рік* (м. Полтава, 13–14 квітня 2022 р.). Полтава : ПУЕТ, Ч. 1. 320. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/12006/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2022%20%D1%871.pdf#page=61>.

Слозанська, Г. (2011). *Використання австралійського досвіду післядипломної освіти соціальних працівників в освітньому просторі України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, (21), 183-185.

Слозанська, Г. (2017). *Соціальний захист населення в умовах об'єднаної територіальної громади. Ministry of education and science of Ukraine mp dragomanov national university of pedagogy*, 205.

Слозанська, Г. (2018). *Чи готові майбутні соціальні працівники першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ЗВО України до надання інтегрованих соціальних послуг у територіальній громаді? Social work and education*, 5(4), 84-103.

Слозанська, Г. І., & Горішна, Н. М. (2016). *Діяльність фахівця із соціальної роботи з надання соціальних послуг населенню у територіальній громаді. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету Україна*, (12), 113-118.

Тимошенко, Н. Є. (2014). *Етапи професійного зростання соціальних працівників в системі неперервної професійної освіти. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, (4), 155-164.

Троценко, Н. Є. (2012). *Професійне самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах. Луганськ: ЛНУ*.

УКУ. (2020). *Програма підвищення кваліфікації "Соціальна робота: шлях до професійності"*. URL: <https://socialwork.ucu.edu.ua/magistratura/sertyfikatni-programy/>.

Федорець, В. М., & Ключко, О. В. (2019). *Антропологічний вимір удосконалення здоров'язбережувальної компетентності соціального працівника в умовах післядипломної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Випуск 70. С.247-254. <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-70.59>.

Чернета, С. (2021). Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг. *Social Work and Education*, 8(1), 77-89. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.1.6>.

Юрків, Я. І. (2021). Змішане навчання як форма ефективної організації професійної підготовки майбутніх соціальних працівників/соціальних педагогів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, (1(339) Ч.1), 265–279. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-1\(339\)-1-265-279](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-1(339)-1-265-279).

Davies, P. (1999). What is evidence-based education? *British journal of educational studies*, 47(2), 108-121.

Janice, C., Burns, M. A., Deanna, Y., Cooke, P. D., & Christine Schaweidler, M. P. H. (2011). A short guide to community based participatory action research. *A community Research Lab Guide*, 16. URL: <https://hc-v6-static.s3.amazonaws.com/media/resources/tmp/cbpar.pdf>.

National Institutes of Health. (2010). Community-Based Participatory Research. URL: [http://obssr.od.nih.gov/scientific\\_areas/methodology/community\\_based\\_participatory\\_research/index.aspx](http://obssr.od.nih.gov/scientific_areas/methodology/community_based_participatory_research/index.aspx).



## CERTIFICATION TRAINING OF SOCIAL WORKERS AND SOCIAL MANAGERS: THE EXPERIENCE OF UKRAINIAN CATHOLIC UNIVERSITY

**Hanna Slozanska**, doctor of pedagogical sciences, professor, Head of Special and Inclusive Education Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil; professor, Department of Pedagogy and Social Work, Ukrainian Catholic University, Lviv, Ukraine; [kulynyak@elr.tnpu.edu.ua](mailto:kulynyak@elr.tnpu.edu.ua)

**Svitlana Stelmakh**, PhD in Pedagogy, Associate professor, Department Pedagogy and Social Work, HEI "Ukrainian Catholic University", Sventsitsky str., 17, Lviv, Ukraine; [pedagog@ucu.edu.ua](mailto:pedagog@ucu.edu.ua)

**Iryna Krynytska**, Ph.D., Department of Pedagogy and Social Work, Faculty of Health Sciences, Ukrainian Catholic University, Lviv, Ukraine; [krynytska@ucu.edu.ua](mailto:krynytska@ucu.edu.ua)

**Abstract.** *The article defines the need and relevance of creating different training programs for social workers and social managers in the post-graduate system taking into consideration the development of a new system of social work and rapid social transformations in Ukraine. The authors emphasize the need to develop new approaches to providing "long life education", such as short-term educational programs. The last should correspond to the "Global Standards for Social Work Education and Training" and the competency-based approach to learning.*

*The paper presents the certificate program "Social work: the path to professionalism", developed by the professors of the Pedagogy and Social Work Department of Ukrainian Catholic University in response to numerous requests from employers. The structure of the program is highlighted: it has three levels - basic, professional and managerial; each of which contains several training modules. Its content is characterized.*

*The algorithm of the implementation of the Certificate program in the process of improving the qualifications of social workers and managers of social service providers in the territorial communities of Rivne, Volyn, Khmelnytskyi and Chernivtsi regions is described. The procedure for selecting learners and the organization of the educational process due to the program has been characterized.*

*The results of the evaluation of the effectiveness of the Certificate program "Social work: the path to professionalism", which was implemented by the "Ukrainian Catholic University" in the process of improving the qualifications of social workers and social managers of communal and public sector institutions that provide social services in territorial communities, are presented. It has been proven that a competent approach to educational process, taking into account the professional needs of potential learners, a hybrid, flexible format and personalization of training, the use of various forms and methods while presenting educational material, an inextricable connection between theoretical concepts and*

practice, as well as reinforcement by the speakers' own professional experience, gives a good result in improving the qualifications of those who are already in the profession and wish to be better in it.

The results of evaluating of the effectiveness of the developed program among the participants involved in the training proved the success of its implementation in the proposed format.

**Keywords:** social worker; social manager; social work; professional development; postgraduate education; professional competencies.

## References

Golubenko, T. O. (2017). Formal and informal education of future social workers. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanova. Series 11: Social work. Social pedagogy*, (23), 153-158. (in Ukrainian).

Horishna, N. M. (2015). Peculiarities of the organization and functioning of post-graduate education of social workers in the USA. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social work*, (36), 42-45. (in Ukrainian).

Husak, N. (2015). Application of "action research" and "participatory action research" in social work with children and youth. (in Ukrainian).

Classifier of social services. Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine. (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>. (in Ukrainian).

Kokoyachuk, Yu., & Krynytska, I. (2021). Community-oriented training during the training of social work specialists (using the example of creating an asset map). *Social Work and Education*, 8 (1), 51-65. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.1.4>.

Leshchuk, G. (2009). The system of professional training of specialists in the social sphere in France: autoref. thesis ... candidate ped. sciences: 13.00.04 - theory and methodology of professional education, 20. (in Ukrainian).

Ministry of Economy of Ukraine (2020). On the approval of the professional standard "Social Work Specialist". URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=bcfc03e8-f801-44e7-835c-17bc19a68f70>. (in Ukrainian).

Ministry of Economy of Ukraine (2021). On the approval of the professional standard "Social manager". URL : <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=c38a2475-bc05-4d49-8f90-8db2856e3134>. (in Ukrainian).

Olkhovich, O. (2008). *Training of social workers to work with refugees in higher educational institutions of the USA and Canada*: autoref. thesis ... candidate ped. sciences: 13.00.04 - theory and methodology of professional education; TNPU named after V. Hnatyuk. Ternopil, 20. (in Ukrainian).

Presner, R. (2016). Forms of adult education in the postgraduate education system, (15), 408-413. (in Ukrainian).

Pryshlyak, O. (2008). *Professional training of social pedagogues in higher educational institutions of Germany*: autoref. thesis ... candidate ped. Sciences: 13.00.04 - theory and methodology of prof. education; TNPU named after V. Hnatyuk. Ternopil, 21. (in Ukrainian).

Ridkodubaska, G. (2021). Training of future social workers based on the competence approach. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43220/1/%D0%A0%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%B1%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>. (in Ukrainian).

Semigina, T. V. (2021). Global standards for the training of social workers as an idealistic vision of the development of social work education. *Representation of educational achievements, mass media and the role of philology in the modern system of sciences*, 75-84. (in Ukrainian).

Sychova, V., Khizhnyak, L., & Vakulenko, S. (2021). Improving the qualifications of social workers in the context of continuing education. *Social work and social education*, (1 (6)), 228-240. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/download/234211/27.PDF>. (in Ukrainian).

Skrypnyk, M., & Rudych, L. (2022). Professional development as a factor in personnel development. *Current issues of the development of science and ensuring the quality of education in the 21st century: theses of the reports of the XIV International Scientific Student Conference based on the results of the students' research works for 2021*, 1, 320. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/12006/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2022%20%D1%871.pdf#page=61>. (in Ukrainian).

Slozanska, H. (2011). Using of the Australian experience of postgraduate education of social workers in the educational space of Ukraine. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social work*, (21), 183-185. (in Ukrainian).

Slozanska, G. (2017). Social protection of the population in the conditions of the territorial community. *Ministry of education and science of Ukraine mp dragomanov national university of pedagogy*, 205. (in Ukrainian).

Slozanska, H. (2018). Are future social workers of bachelor degree ready to provide integrated social services in the territorial community in Ukraine. *Social work and education*, 5(4), 84-103. (in Ukrainian).

Slozanska, H., & Horishna, N. (2016). The social workers activities in providing social services to the population in the territorial community. *Collection of scientific works of the Khmelnytskyi Institute of Social Technologies of the University of Ukraine*, (12), 113-118. (in Ukrainian).

Tymoshenko, N. E. (2014). Stages of professional growth of social workers in the system of continuing professional education. *Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University. Pedagogical sciences*, (4), 155-164. (in Ukrainian).

Trotsenko, N. E. (2012). *Professional self-improvement of social workers in resource centers*. Luhansk: LNU. (in Ukrainian).

UCU. (2020). Professional development program "Social work: the path to professionalism". URL: <https://socialwork.ucu.edu.ua/magistratura/sertyfikatni-programy/>. (in Ukrainian).

Fedorets, V. M., & Klochko, O. V. (2019). The anthropological dimension of improving the health-preserving competence of a social worker in the conditions of postgraduate education. *Scientific journal NPU named by M. P. Drahomanov. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects*, 70, 247-254. DOI: <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-70.59>. (in Ukrainian).

Cherneta, C. (2021). A competent approach in the training of future specialists in social work for the provision of social services. *Social Work and Education*, 8(1), 77-89. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.1.6>. (in Ukrainian).

Yurkiv, Ya. I. (2021). Blended learning as a form of effective organization of professional training of future social workers/social pedagogues. *Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University. Pedagogical sciences*, (1(339)1), 265-279. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-1\(339\)-1-265-279](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-1(339)-1-265-279). (in Ukrainian).

Davies, P. (1999). What is evidence-based education? *British journal of educational studies*, 47(2), 108-121.

Janice, C., Burns, M. A., Deanna, Y., Cooke, P. D., & Christine Schaweidler, M. P. H. (2011). A short guide to community based participatory action research. *A community Research Lab Guide*, 16. URL: <https://hc-v6-static.s3.amazonaws.com/media/resources/tmp/cbpar.pdf>.

National Institutes of Health. (2010). Community-Based Participatory Research. URL: [http://obssr.od.nih.gov/scientific\\_areas/methodology/community\\_based\\_participatory\\_research/index.aspx](http://obssr.od.nih.gov/scientific_areas/methodology/community_based_participatory_research/index.aspx)

#### **Article history:**

Received: June 01, 2022

1st Revision: June 13, 2022

Accepted: June 30, 2022